

नागपुरात 3६ तासांचा शटडाउन ६0 तासांवर; पाणीपुरवठ्याचे नियोजन कोलमडले!

पाइपलाइन जोडणीच्या कामाला विलंब; अनेक भागांत कमी दाबाने व अस्वच्छ पाणीपुरवठा, नागरिकांमध्ये संताप

प्रतिनिधी
नागपूर : शहरातील पाणीपुरवठा व्यवस्था अधिक सक्षम करण्यासाठी नागपूर महानगरपालिकेने घेतलेला ३६ तासांचा शट-डाउन ६० तासांहून अधिक काळ लांबल्याने शहरातील पाणीपुरवठ्याचे नियोजन पूर्णपणे कोलमडले. नियोजित वेळेत पाइपलाइन जोडणीचे काम पूर्ण न झाल्यामुळे नागरिकांना पाण्यासाठी मोठी धावपळ करावी लागली. अनेक भागांतील नागरिकांना सार्वजनिक विं-हरी, बोअरवेल आणि पाण्याच्या कॅनवर अवलंबून राहण्याची वेळ आली. विशेष म्हणजे, पाणीपुरवठा पुन्हा सुरू झाल्यानंतरही काही परिसरांत कमी दाबाने आणि अस्वच्छ पाणी मिळत असल्याच्या तक्रारी समोर आल्याने महानगरपालिकेच्या देखभाल व नियोजन व्यवस्थेवर प्रश्नचिन्ह निर्माण झाले आहे. अपूर्ण काम पूर्ण करण्यासाठी १२ ऑक्टोबर रोजी पुन्हा शटडाउन घ्यावा लागण्याची शक्यता व्यक्त केली जात असल्याने नागरिकांच्या चिंतेत आणखी भर पडली आहे.

६ ऑक्टोबरपासून शटडाउन; कामाला निर्धारित वेळेपेक्षा अधिक विलंब
नागपूर महानगरपालिकेने ६ ऑक्टोबर रोजी सकाळी १० वाजतापासून शहरातील पाणीपुरवठा यंत्रणेच्या देखभाल व पाइपलाइन जोडणीच्या कामासाठी शटडाउन जाहीर केला होता. हे काम ७ ऑक्टोबर रोजी रात्री १० वाजेपर्यंत पूर्ण होणे अपेक्षित होते. त्यानुसार नागरिकांना नर्वादित कालावधीसाठी पाणीपुर-वठा बंद राहण्याची पूर्वसूचना देण्यात आली होती. मात्र, प्रत्यक्षात काम पूर्ण होण्यासाठी अपेक्षेपेक्षा अधिक वेळ लागला आणि शट-

डाउनचा कालावधी ६० तासांहून अधिक झाला. मानकपूर नाल्याजवळ पेंच-४ जलवाि-हनीच्या कामांतर्गत १,४०० मिमी व्यासाच्या दोन मोठ्या पाइपलाइन एकमेकांना जोडण्याचे काम सुरू होते. सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या जागतिक बँक विभागामार्फत हे काम करण्यात येत आहे. या महत्त्वाच्या कामासाठी पुरेसे नियोजन, वेळेचे व्यवस्थापन आणि संधाव्य अडचणींचा विचार करण्यात आला होता का, असा प्रश्न आता उपस्थित केला जात आहे. निर्धारित वेळेत काम पूर्ण न झाल्याने त्याचा थेट परिणाम शहराच्या पाणीपुरवठ्यावर झाला.

शहरातील २० जलपुरवठा क्षेत्रांवर परिणाम
शटडाउनमुळे नागपूर शहरातील २० जलपुरवठा क्षेत्रांमधील पाणीपुरवठा विस्कळीत झाला. नियोजित वेळेनंतरही नळंना पाणी न आल्याने अनेक कुटुंबांचे दैनंदिन वेळापत्रक बिघडले. पिण्याचे पाणी, स्वयंपाक, आंचोळ तसेच घरातील इतर आवश्यक कामांसाठी नागरिकांना पर्यायी व्यवस्था करावी लागली. विशेषतः लहान मुले, ज्येष्ठ नागरिक आणि आजारी व्यक्ती असलेल्या कुटुंबांना पाण्याअभावी अधिक त्रास सहन करावा लागला. काही नागरिकांनी पाण्याचे कॅन विकत घेऊन गरज भागवली, तर काहींनी सार्वजनिक विहिरी आणि बोअरवेलचा आधार घेतला. अचानक उद्ध्वलेल्या या नागरिकांमुळे नागरिकांचा वेळ आणि पैसा दोन्ही खर्च झाले.

पाणी सुरू झाले; मात्र तक्रारी कायम

शुक्रवारी पाणीपुरवठा पुन्हा सुरू करण्यात आला असला, तरी शहरातील सर्वच भागांत पुरवठा सुरळीत झाल्याचे चित्र दिसले नाही. उत्तर नागपुरातील नारा परिस-रासह काही भागांत नळंना उशिरा पाणी मिळत असल्याच्या तक्रारी आहेत. मानेवाडा आणि बालाजीनगर परिसरातील नागरिकांनी कमी दाबाने तसेच अस्वच्छ पाणीपुरवठा होत असल्याची समस्या मांडली. पाणीपुरवठा सुरू झाल्यानंतरही नागरिकांच्या तक्रारी कायम राहिल्याने पाइपलाइन दुरुस्ती आणि जलवाहिन्यांच्या स्वच्छतेबाबत प्रश्न उपस्थित होत आहेत. पाणीपुरवठा पूर्ववत करण्याची घाई करताना पाण्याच्या गुणवत्तेकडे दुर्लक्ष झाले का, याची तपासणी होणे आवश्यक असल्याची भावना नागरिकांकडून व्यक्त होत आहे. तथापि, पाणी अस्वच्छ असल्याच्या तक्रारींची अधिकृत तपासणी व पाण्याच्या नमुन्यांचा अहवाल

उपलब्ध झाल्यानंतरच त्याबाबत निश्चित निष्कर्ष काढता येईल.

माहितीच्या अभावामुळे नागरिकांची गैरसोय
पाणीपुरवठा बंद राहण्याचा कालावधी वाढत असताना कामाची सद्यस्थिती, विलंबाची कारणे आणि पाणीपुरवठा पूर्णपणे कधी सुरळीत होणार, याबाबत नागरिकांना वेळेवर स्पष्ट माहिती मिळाली नसल्याची नाराजी व्यक्त होत आहे. शटडाउनपूर्वी जाह-ीर करण्यात आलेल्या वेळापत्रकानुसार पाणीपुरवठा सुरू होईल, या अपेक्षेने नागरिकांनी पाण्याची व्यवस्था केली होती. मात्र, प्रत्यक्षात पुरवठा दीर्घकाळ बंद राहिल्याने अनेकांची गैरसोय झाली. शहराच्या पाणीपुरवठ्यासारख्या अत्यावश्यक सेवेत मोठ्या प्रमाणावर दुरुस्तीची कामे हाती घेताना पर्यायी व्यवस्था, विलंब झाल्यास करावयाच्या उपाययोजना

आणि नागरिकांशी नियमित संपर्क यांना महत्त्व देणे आवश्यक आहे. मात्र, या घटनेमुळे नियोजन आणि माहिती प्रसारणातील त्रुटींचा मुद्दा ऐरणीवर आला आहे. **लोकप्रतिनिधींची कामाच्या ठिकाणी धाव**
पाणीपुरवठा पूर्ववत होण्यास विलंब होत असल्याच्या तक्रारी वाढल्यानंतर लोकप्रतिनिधींनीही या प्रकरणाची दखल घेतली. अधीक्षक अभियंता श्वेता बॅनर्जी यांच्यासह संबंधित अधिकाऱ्यांनी कामाच्या ठिकाणी भेट देऊन परिस्थितीची पाहणी केली. त्यानंतर विभागाकडून प्रसिद्धपत्रकही जारी करण्यात आले. उपमहापौर लीला हाथीबेड यांनी गुरुवारी उशिरा कामाच्या ठिकाणी भेट देत विलंबाबद्दल नाराजी व्यक्त केली. नागरिकांना पाण्यासाठी त्रास सहन करावा लागत असताना काम वेळेत पूर्ण का झाले नाही, असा प्रश्न उपस्थित करण्यात आला. महापौर नीता ठाकरे यांनीही नागरिकांच्या तक्रारींची दखल घेत अधीक्षक अभियंता श्वेता बॅनर्जी यांच्याकडून माहिती मागवली. शहरातील पाणीपुरवठ्याचा सविस्तर आढावा घेऊन अहवाल सादर करण्याचे निर्देश संबंधित विभागाला देण्यात आल्याचे सांगण्यात आले. **तात्पुरत्या दुरुस्तीनंतर पाणीपुरवठा सुरू**
पाणीपुरवठा अधिक काळ बंद राहू नये, यासाठी पाइपलाइनची तात्पुरती दुरुस्ती करून पुरवठा सुरू करण्यात आला आहे. मात्र, दोन्ही जलवाहिन्यांवरील वॅल्व्हिंग आणि गळती दुरुस्तीची कामे अद्याप पूर्ण झालेली नसल्याने पुढील कामाचे नियोजन प्रशासनाकडून करण्यात येत आहे. उर्वरित कामासाठी किती वेळ लागेल,

त्यासाठी पुन्हा पाणीपुरवठा बंद ठेवावा लागेल का आणि शटडाउन घेतल्यास नागरिकांना कमीत कमी त्रास कसा होईल, याचा आढावा महानगरपालिका प्रशासन घेत आहे. १२ ऑक्टोबर रोजी पुन्हा शटडाउन घेण्याची शक्यता पडताळून पाहिली जात असल्याने नागरिकांना पुन्हा पाणीटंचाईचा सामना करावा लागणार का, याकडे लक्ष लागले आहे. **नियोजनातील त्रुटी दूर करण्याची गरज**
पाणीपुरवठा सुधारण्यासाठी आणि भविष्यातील गळती व तांत्रिक अडचणी टाळण्यासाठी मोठ्या जलवाहिन्यांची दुरुस्ती आवश्यक असली, तरी अशा कामांसाठी वास्तववादी वेळापत्रक आणि प्रभावी पध्दती व्यवस्था असणे तितकेच महत्त्वाचे आहे. शटडाउनचा कालावधी वाढण्याची शक्यता असल्यास नागरिकांना तातडीने माहिती देणे, टप्प्याटप्प्याने पुरवठा सुरू करण्याचे नियोजन करणे आणि आवश्यकतेनुसार टँकरची व्यवस्था करणे गरजेचे आहे. नागपूरकरांना नियमित, स्वच्छ आणि पुरेशा दाबाने पाणी मिळणे ही महानगरपालिकेची मूलभूत जबाबदारी आहे. त्यामुळे या शटडाउनमध्ये झालेल्या विलंबाची कारणे स्पष्ट करून संबंधित यंत्रणेतील त्रुटी दूर कराव्यात, अशी अपेक्षा नागरिकांकडून व्यक्त होत आहे. आता प्रशासनाच्या पुढील नियोजनातून पाणीपुरवठा पूर्णपणे सुरळीत होतो का आणि संधाव्य दुसऱ्या शटडाउनदरम्यान नागरिकांची गैरसोय टाळण्यासाठी कोणती पावले उचलली जातात, याकडे शहरवासीयांचे लक्ष लागले आहे.

नेहरू-गांधी घराण्याच्या नावाने भाजयुमोचे ‘पिंडदान’ आंदोलन!

नागपुरातील व्हरायटी चौकात अनोख्या आंदोलनाने वेधले लक्ष; दिवंगत नेत्यांच्या नावाने पितृतर्पण

प्रतिनिधी
नागपूर : काँग्रेसच्या नेहरू-गांधी घराण्यातील पुढील पिढीला सद्बुद्धी लाभावी आणि दिवंगत नेत्यांच्या पितृदोषाचे निवारण व्हावे, या उद्देशाने भारतीय जनता युवा मोर्चातर्फे (भाजयुमो) नागपुरात अनोखे आंदोलन करण्यात आले. शनिवारी (१० ऑक्टोबर) सीताबर्डी येथील गजबजलेल्या व्हरायटी चौकात पंडित जवाहरलाल नेहरू, इंदिरा गांधी आणि राजीव गांधी यांच्या नावाने विधिवत पितृतर्पण व पिंडदान करण्यात आले. या अनोख्या आंदोलनामुळे शहरातील राजकीय वर्तुळात चर्चेला उधाण आले आहे.

भाजयुमो नागपूर महानगरचे अध्यक्ष सचिन करारे आणि युवती प्रमुख प्रशंसा भोवर यांच्या नेतृत्वाखाली शनिवारी सकाळी ११ वाजताच्या सुमारास हा कार्यक्रम पार पडला. सार्वजनिक चौकात धार्मिक विधीच्या माध्यमातून करण्यात आलेल्या या आंदोलनाने नागरिकांचे लक्ष वेधून घेतले.

दिवंगत नेत्यांच्या नावाने धार्मिक विधी

आयोजकांनी दिलेल्या माहितीनुसार, काँग्रेसच्या नेहरू-गांधी कुटुंबातील दिवंगत नेत्यांच्या नावाने पितृतर्पण आणि पिंडदान करून त्यांच्या पितृदोषाचे निवारण व्हावे, अशी भावना या आयोजनामागे होती. तसेच, या घराण्यातील सध्याच्या पिढीला देशाच्या हितासाठी योग्य निर्णय घेण्याची सद्बुद्धी मिळावी, अशी भूमिकाही भाजयुमोच्या पदाधिकाऱ्यांनी मांडली. या कार्यक्रमात पंडित जवाहरलाल

नेहरू, माजी पंतप्रधान इंदिरा गांधी आणि माजी पंतप्रधान राजीव गांधी यांच्या नावाने धार्मिक विधी करण्यात आले. राजकीय विरोध व्यक्त करण्यासाठी धार्मिक परंपरेचा आधार घेतल्याने या आंदोलनाचे स्वरूप वेगळे ठरले. **व्हरायटी चौकात आंदोलनाची चर्चा**
सीताबर्डीतील व्हरायटी चौक हा नागपुरातील वर्दळीचा परिसर आहे. अशा सार्वजनिक ठिकाणी विरोधी पक्षातील दिवंगत राष्ट्रीय नेत्यांच्या नावाने

पिंडदान आणि तर्पण विधी करण्यात आल्याने येणाऱ्या-जाणाऱ्या नागरिकांचे लक्ष या कार्यक्रमाकडे वेधले गेले. भाजयुमोच्या पदाधिकाऱ्यांनी या आंदोलनातून नेहरू-गांधी कुटुंबाच्या राजकीय भूमिकेवर अप्रत्यक्षपणे टीका करण्याचा प्रयत्न केला. आयोजकांच्या मते, देशाच्या हिताला प्राधान्य देणारे निर्णय घेण्याची सद्बुद्धी सध्याच्या पिढीला मिळावी, हा या कार्यक्रमाचा मुख्य उद्देश होता.

काँग्रेस-भाजपमध्ये राजकीय वादाची शक्यता

या अनोख्या आंदोलनामुळे नागपुरातील राजकीय वातावरण तापण्याची शक्यता व्यक्त केली जात आहे. भाजयुमोने धार्मिक विधीच्या माध्यमातून काँग्रेसच्या नेहरू-गांधी कुटुंबाला लक्ष्य केल्याने या कार्यक्रमावर काँग्रेसकडून काय प्रतिक्रिया येते, याकडे राजकीय वर्तुळाचे लक्ष लागले आहे. राजकीय विरोध व्यक्त करण्यासाठी अशा प्रकारच्या आंदोलनांचा वापर कितीपत योग्य आहे, यावरही चर्चा होण्याची शक्यता आहे. एकीकडे भाजयुमोने या कार्यक्रमांमागे सद्बुद्धी आणि पितृदोष निवारणाची भूमिका मांडली, तर दुसरीकडे या कृतीमुळे काँग्रेस आणि भाजपमध्ये आरोप-प्रत्यारोपांना सुरुवात होऊ शकते. नागपुरातील या अनोख्या आंदोलनामुळे राजकीय विरोधाची एक वेगळी पद्धत चर्चेत आली असून, आगामी काळात या प्रकरणावर दोन्ही पक्षांकडून कोणती भूमिका घेतली जाते, याकडे सर्वांचे लक्ष लागले आहे.

अखेरचा निरोपही गैरसोयीच्या वाटेवर!

नागपुरातील २१ स्मशानभूमींमध्ये मूलभूत सुविधांचा अभाव; पाणी, स्वच्छतागृहे आणि बैठक व्यवस्थेची वानवा मोडकळीस आलेले बाक, तुटलेल्या फरशा आणि अस्वच्छ परिसरामुळे अंत्यविधीसाठी येणाऱ्या नागरिकांना मनस्ताप; स्मशानभूमींच्या सुधारणेचा प्रश्न ऐरणीवर

प्रतिनिधी
नागपूर : एखाद्या आप्तस्वकीयाच्या निधनानंतर त्यांना अखेरचा निरोप देण्यासाठी स्मशानभूमीत आलेल्या कुटुंबीयांसाठी तो अत्यंत दुःखाचा आणि भावनिक क्षण असतो. अशा वेळी अंत्यविधीची प्रक्रिया समानपूर्वक पार पडावी, परिसर स्वच्छ असावा, बसण्यासाठी पुरेशी व्यवस्था असावी, पिण्याचे पाणी आणि स्वच्छतागृह उपलब्ध असावे, अशी किमान अपेक्षा असते. मात्र, नागपूर शहरातील अनेक स्मशानभूमींमध्ये या मूलभूत सुविधांचाच अभाव असल्याचे चित्र समोर आले आहे. शहरातील २१ स्मशानभूमींमध्ये अंत्यसंस्कारासाठी येणाऱ्या नागरिकांना विविध गैरसोयींचा सामना करावा लागत असल्याने महानगरपालिकेच्या सुविधा व्यवस्थापनावर प्रश्नचिन्ह उपस्थित होत आहे.

माणसाच्या आयुष्यातील शेवटचा निरोप सन्मानाने मिळणे ही केवळ भावनिक बाब नसून सामाजिक जबाबदारीही आहे. मात्र, स्मशानभूमींमधील मोडकळीस आलेले बाक, तुटलेल्या फरशा, जीर्ण चबुतरे, अस्वच्छ परिसर, साचलेली पाने आणि वाढलेले गवत यामुळे अंत्यविधीसाठी येणाऱ्या नागरिकांना त्रास सहन करावा लागत आहे. काही ठिकाणी भटक्या कुत्र्यांचाही वावर असल्याने परिसराच्या स्वच्छतेचा आणि सुरक्षिततेचा

प्रश्न निर्माण झाला आहे. **मूलभूत सुविधांची वानवा**
स्मशानभूमी म्हणजे केवळ अंत्यसंस्कार करण्याचे ठिकाण नसून दुःखाच्या प्रसंगी कुटुंबीय आणि नातेवाईक एकत्र येण्याचे ठिकाण असते. अंत्यविधीसाठी अनेकदा ज्येष्ठ नागरिक, महिला आणि लहान मुलेही उपस्थित असतात. अशा वेळी बसण्यासाठी स्वच्छ व सुरक्षित जागा, पिण्याचे पाणी आणि स्वच्छतागृहांची उपलब्धता अत्यावश्यक ठरते. मात्र, या सुविधांचा अभाव असल्याने नागरिकांची गैरसोय होत आहे. अनेक ठिकाणी बसण्यासाठी असलेले बाक खराब अवस्थेत असल्याने नागरिकांना बराच वेळ उभे राहावे लागते. फरशा तुटलेल्या किंवा परिसर असमतल असल्यास ज्येष्ठ नागरिकांना चालताना अडचणी येतात. अशा सुविधांची कमतरता असल्यास अंत्यविधीच्या वेळी नागरिकांना अधिक त्रास सहन करावा लागतो. **स्वच्छतेकडे दुर्लक्ष; परिसराची दुरुवस्था**
स्मशानभूमी परिसरात नियमित स्वच्छता राखणे अत्यंत महत्त्वाचे आहे. साचलेली पाने, वाढलेले गवत आणि अस्वच्छ जागा यामुळे परिसराची अवस्था खराब होत. काही

ठिकाणी भटक्या कुत्र्यांचा वावर असल्याने अंत्यविधीसाठी आलेल्या नागरिकांमध्ये अस्वस्थता निर्माण होऊ शकते. त्यामुळे नियमित साफसफाई, कचऱ्याची योग्य विल्हेवाट आणि परिसरातील गवताची छांणी याकडे संबंधित यंत्रणेने लक्ष देणे आवश्यक आहे. **स्मशानभूमींच्या देखभालीसाठी नियमित व्यवस्था असणे गरजेचे असतानाही अनेक ठिकाणी दुरुस्ती आणि स्वच्छतेची कामे वेळेवर होत नसल्याचे चित्र दिसत आहे. केवळ अंत्यसंस्काराची व्यवस्था उपलब्ध करून देणे पुरेसे नसून, त्या ठिकाणी येणाऱ्या नागरिकांना स्वच्छ आणि सन्मानजनक**

वातावरण मिळेल, याचीही काळजी घेणे आवश्यक आहे. **दुःखाच्या प्रसंगी गैरसोयींचा सामना**
आप्तस्वकीयाच्या निधनामुळे कुटुंबीय आधीच मानसिक धक्क्यात असतात. अशा परिस्थितीत अंत्यविधीसाठी आवश्यक सुविधांची कमतरता जाणवल्यास त्यांच्या अडचणींमध्ये आणखी भर पडते. पिण्याच्या पाण्यासाठी पर्यायी व्यवस्था शोधणे, बसण्यासाठी जागा मिळवणे किंवा स्वच्छतागृहाअभावी होणारी गैरसोय सहन करणे, या गोष्टींमुळे दुःखाच्या प्रसंगी नागरिकांना अतिरिक्त मनस्ताप सहन करावा लागतो.

स्मशानभूमींमध्ये स्वच्छता, पाणी, बैठक व्यवस्था आणि शेड यांसारख्या सुविधा उपलब्ध असणे ही नागरिकांची रास्त अपेक्षा आहे. विशेषतः उन्हाळा आणि पावसाळ्यात या सुविधांचे महत्त्व अधिक वाढते. त्यामुळे प्रत्येक स्मशानभूमीतील उपलब्ध सुविधांची तपासणी करून आवश्यक दुरुस्ती आणि सुधारणा तातडीने करणे गरजेचे आहे. **११० कोटींच्या सुधारणा प्रस्तावाकडे लक्ष**
नागपूर शहरातील स्मशानभूमींच्या दुरु-वस्थेचा प्रश्न समोर आल्यानंतर त्यांच्या सुधारणेसाठी प्रस्तावित असलेल्या सुमारे ११० कोटी रुपयांच्या योजनेकडे लक्ष लागले आहे. या प्रस्तावाच्या अनुषंगाने प्रत्यक्षात कोणती कामे हाती घेतली जाणार, त्यांची अंमलबजावणी कधी सुरू होणार आणि नागरिकांना मूलभूत सुविधा कधी उपलब्ध होणार, असे प्रश्न उपस्थित होत आहेत. **स्मशानभूमींच्या सुधारणेसाठी मोठ्या निधीची तरतूद करण्याबरोबरच उपलब्ध सुविधांची नियमित देखभाल करण्याची यंत्रणाही सक्षम असणे आवश्यक आहे. निधी मंजूर होणे किंवा सुधारणा आराखडा तयार होणे पूर्णदयावर प्रश्न सुटणार नाही; प्रत्यक्ष कामे पूर्ण होऊन त्याचा लाभ नागरिकांना मिळणे महत्त्वाचे आहे.**

मनपाने तातडीने लक्ष देण्याची गरज
नागपूर महानगरपालिकेने शहरातील सर्व

२१ स्मशानभूमींची प्रत्यक्ष पाहणी करून तेथील सुविधांचा आढावा घेणे आवश्यक आहे. पिण्याच्या पाण्याची व्यवस्था, स्वच्छतागृहे, बसण्यासाठी बाक, अंत्यसंस्कारासाठी योग्य चबुतरे, शेड, प्रकाशव्यवस्था आणि स्वच्छ परिसर या बाबींना प्राधान्य द्यावे. तसेच, तुटलेल्या फरशा व खराब झालेल्या बांधकामांची दुरुस्ती करून भटक्या कुत्र्यांचा वावर नियंत्रित करण्यासाठीही योग्य उपाययोजना करणे गरजेचे आहे. **अखेरचा निरोप सन्मानाने मिळणे हा प्रत्येक नागरिकाचा हक्क आहे. त्यामुळे नागपूर शहरातील स्मशानभूमींच्या दुरुवस्थेकडे केवळ दुर्लक्ष न करता महानगरपालिकेने तातडीने ठोस पावले उचललीत, अशी अपेक्षा व्यक्त होत आहे. दुःखाच्या प्रसंगी अंत्यविधीसाठी येणाऱ्या नागरिकांना किमान सुविधांसाठी संघर्ष करावा लागू नये, यासाठी प्रशासनाने संवेदनशीलतेने आणि जबाबदारीने कार्यवाही करण्याची गरज आहे.**